

Tavoite: Antaa VJ:lle ideoita ja konkreettisia työkaluja aktiviteetteihin, joissa tarpojen olisi tarkoitus itse suunnitella jotakin.

Kesto: 1,5 tuntia?

Aloit

- Jutellaan siitä, millaisia kokemuksia kokouksista, joissa ohjelmassa on jonkin asian suunnittelua ja tarpojen olisi tarkoitus ideoida jotakin asiaa itse. Miten näitä kokouksia on toteutettu? Onko kukaan mitään hyviä vinkkejä joita haluaisi jakaa muille?
- Kerro, että seuraavaksi harjoitellaan muutamaa menetelmää joista voi olla hyötyä tarpojen ohjaamisessa ideointiin ja suunnitteluun
- Kerro lyhyesti, että on neljä vaihetta: jään murtaminen, ideointi, ideoiden valinta, toimenpiteiden suunnittelu
 - Ideointi ja ideoiden valinta on syytä pitää erillään!

Menetelmät ideointiin

- Kts. liite: Materiaalia ryhmänjohtajille

Testataan muutamaa menetelmää käytännössä. Aiheet, joita ideoidaan:

- Miten voisimme saada kaikki tarpojat lähtemään piirileirille?
- Uusia ideoita erilaisiin, innostavampiin kokouksiin
- (Joku toiveaihe osallistujilta)

Ideoiden valinnasta

- Ei käydä tähän menetelmiä, mutta pohditaan hetki mitä ne voisivat olla
 - Esim. äänestämisen, keskustelemalla valinta
- Korosta, että tätäkin vaihetta on tärkeä ohjata

Lopeta

- Jokainen miettii, missä kokouksessa kokeilee jotakin menetelmistä käytäntöön

Materiaalia ryhmänjohtajille: Fasilitointimenetelmät

Kokouksessa, jossa ryhmän on tarkoitus ideoida ja suunnitella jotain, voi käyttää apuna fasilitointia.

Eli sen sijaan, että ryhmälle antaa kynän ja paperia ja sanoo "ideoikaa mitä haluatte tehdä retkellä", ideointitilannetta vedetäänkin innostavasti, varmistaen että ryhmä todella keskittyy tehtävään, keksii ehkä jotain luovaakin ja kaikki saavat sanotuksi ajatuksensa.

Tilanteita, joihin menetelmät esimerkiksi sopivat:

- Ryhmän oman retken ohjelman suunnittelu
- Ryhmän kevään toimintasuunnitelman ideointi (etsitään uusia, innostavia kokousideoita joita ryhmä itse haluaa toteuttaa)
- Johtamisharjoituksen ideointi, esim. Iltanuotio seikkailijoille
- Majakan aiheen suunnittelu

Homma kannattaa jakaa seuraaviin vaiheisiin: Alkulämmittely, Ideoiden tuottaminen, Ideoiden valitseminen.

Alkulämmittelyn tarkoitus:

- Kaikki virittäytyvät aiheeseen ja keskittyvät siihen mitä ollaan tekemässä
- Kaikki uskaltavat avata suunsa ja kertoa ideoitaan - tähän auttaa se, että jokainen sanoo jotain jollekin toiselle tyypille ryhmästä ensimmäisen viiden minuutin aikana

Ideoiden tuottamisvaiheen tarkoitus:

- Keksitään mahdollisimman paljon ideoita, sanotaan vähän hullultakin tuntuvat ideat ääneen, ei kritisoida vielä mitään vaihtoehtoja. Innostutaan ja heittäydytään vähän.

Ideoiden valintavaiheen tarkoitus:

- Löydetään koko ryhmää miellyttävä vaihtoehto, joka halutaan ja pystytään todella toteuttamaan.

Kun idea on valittu, mietitään tarkempia toimenpiteitä: mitä tarvitaan idean toteuttamiseen, millä aikataululla tehdään, kuka vastaa mistäkin.

Huomaa: Yhteisessä ideoinnissa ja suunnittelussa kannattaa ottaa porukka haltuun niin ettei kukaan vetäydy johonkin omaan nurkkaansa säätämään jotain omaa.

Lattialle piiriin istumisella on ihmeellinen voima saada porukka yhteisen asian äärelle!

Menetelmiä alkulämmittelyyn

Kuvakorteista/pikkuesineistä kertominen

Hyvä menetelmä kuulumisten käymiseen, jään murtamiseen ja ryhmähengen rakentamiseen

- sopii kaikenlaisten kokousten alkuun!

- Tarvitset tähän kokoelman erilaisia postikortteja/valokuvia/mielenkiintoisia pikkuesineitä. Aseta ne pöydälle tai lattialle ja pyydä kaikki niiden ympärille piiriin.
- Pyydä jokaista valitsemaan yksi kuva/esine, joka jollain tavalla kuvastaa tämänhetkistä fiilistä ylipäätään/odotuksia tulevalta partiokeväältä/fiiliksiä tulevasta retkestä/tms
- Kun kaikki ovat valinneet kuvan/esineen, käydään kierros, jokainen saa kertoa miksi valitsi juuri sen minkä valitsi ja miten se kuvaa omia tunnelmia

Lempieläin

Tämä on hauska ryhmäytymis-/tutustumisharjoitus.

- Kerro, että seuraavaksi tehdään lyhyt tutustumisharjoitus
- Anna kaikille A4-kokoinen paperi ja pyydä taittelemaan se kolmeen osaan ja kirjoittamaan ylimpään osaan vastaus kysymykseen: Mikä on lempieläimesi ja kolme syytä, miksi (kuvaavia sanoja eläimestä)
- Toista sama kahteen muuhun osaan, eli sama kysymys kolmeen kertaan
- Kerro, että tämä oli leikkimielinen persoonallisuustesti: ensimmäinen eläin kuvaamillainen haluaisit olla, toinen, millaisena muut sinut näkevät, ja kolmas, millainen todella olet.
- Pyydä jokaista valitsemaan yksi eläimistä, joka omasta mielestä kuvaa itseä parhaiten. Jokainen voi esittelee itsensä eläimen avulla (käydään kierros ja kaikki kertovat, tai kerrotaan parin kanssa jos on vähän aikaa, tai kaikki voivat hetken kävellä tilassa vapaasti ja esittäytyä toisilleen aian kun kohtaavat jonkun)

Tutkiva journalisti

Tämä on hyvä menetelmä ajatusten herättelyyn aiheeseen, sekä jään murtamiseen.

- Tarvitset yhtä monta A4-paperia kuin on osallistujia. Kirjoita jokaiseen jokin eri kysymys käsiteltävään aiheeseen liittyen
 - esim. Kokousten ideoinnissa kysymyksiä kuten: Mikä on kivoin kokous, jonka muistat? Mikä on paras tapa lopettaa kokous? Missä pitäisit kokouksen jos se voisi olla missä vain? Tms.
 - Voit käyttää tätä myös tutustumiseen/ryhmäytymiseen, keksi lapuille silloin tutustumiskysymyksiä (liittyen harrastuksiin, lemmikeihin, paikkoihin joissa olet käynyt/haluaisit käydä... jne.)
- Anna jokaiselle osallistujalle yksi paperi, ja kerro, että kaikki ovat nyt tutkivia journalisteja ja tehtävänä on selvittää muiden mielipiteitä omaan kysymykseen.
- Kierretään vapaasti tilassa ja haastatellaan niin monta henkilöä kuin ehditään. Vastauksen kirjoitetaan paperille.
- Käydään vastaukset läpi yhdessä/pienemmissä ryhmissä

Speed dating

Tämä on hyvä menetelmä tutustumiseen, jään murtamiseen ja ajatusten herättelyyn aiheeseen.

- Tehdään kaksi sisäkkäistä piiriä siten, että muodostuu pareja, joissa toinen on sisäpiirissä ja toinen ulkopiirissä
- Annetaan jokin aihe, josta pari juttelee esim. 1-2 minuuttia; otetaan aikaa ja huudetaan vaihto, jolloin ulkopiiri liikkuu yhden pykälän myötäpäivään
- Jokaisen vaihdon jälkeen voidaan antaa uusi aihe, josta jutellaan. Jatketaan, kunnes piiri on mennyt täyden kierroksen.
- Aiheet voivat liittyä kokouksessa käsiteltävään asiaan, tai ihan vain tutustumiseen.

Mielipidejana

Hyvä menetelmä keskustelun ja ajatusten herättelyyn sekä osallistujien mielipiteiden kartoittamiseen päällisin puolin

- Merkitään tilaan jana, jonka toisessa päässä on KYLLÄ, toisessa EI
- Osallistujille luetaan yksi kerrallaan KYLLÄ/EI-väittämiä, ja pyydetään heitä siirtymään janalla siihen kohtaan, joka kuvaa heidän kantaansa väittämään.
- Jokaisen väittämän jälkeen, kun osallistujat ovat löytäneet paikkansa janalta, pyydä että kaikki juttelevat hetken lähimpänä olevan tyypin kanssa siitä, mitä mieltä ovat väittämästä.
- Sopiva väittämien määrä voi olla esim. 5-10 väittämää ja niiden kannattaa liittyä aiheeseen, jota on tarkoitus suunnitella. Esim. retken suunnitteluun väittämiä tyyliin "Retkellä pitää olla paljon ei-ohjelmoitua aikaa jolloin saa vaan hengata", "Tykkään siitä jos retkellä on jotain haastavaa ja siitä selviää ja voi muistella jälkikäteen", tai mitä tahansa.

Menetelmiä ideointiin

Kerro ennen ideoinnin aloittamista mahdollisimman selkeästi ja konkreettisesti, mitä ollaan ideoimassa.

Kerro myös, että ideoiden tuottamisvaiheessa kaikki hullutkin ajatukset saa sanoa ääneen, ja että tässä vaiheessa yhdestäkään ideasta ei vielä saa esittää kritiikkiä. Ideoiden valitsemisen vaihe seuraa myöhemmin.

Menetelmiä, jotka auttavat innostumaan ja tuottamaan paljon/uusia/mielikuvituksellisia ideoita:

Brainstorm/aivoriihi

Perusmenetelmä tai oikeastaan periaate, jota voi käyttää aina kun tuotetaan ideoita:

- Kirjataan vaikka isolle paperille näkyville kysymys/aihe, johon ideoidaan vastauksia, esim. "Ohjelmaideoita retkelle".
- Aletaan heitellä ideoita vapaasti ja kirjataan kaikki esiin tulleet ideat ylös, ideana että kaikki näkisivät jo tulleet ideat ja voivat keksiä niistä uusia.
- Kannusta koko ajan ryhmäläisiä sanomaan ääneen kaiken mitä tulee mieleen ja muistuta, etät hullutkin ideat voivat johtaa hyviin uusiin ideoihin.

100 ideoa

Muunnelma aivoriihestä. Perustuu siihen, että ensimmäisenä tulevat aina mieleen ne tutut, jo kokeillut ideat, ja vasta riittävän määrän ideoita jälkeen alkaa syntyä uusia oivalluksia.

- Kerro ryhmälle, että nyt on tavoitteena tuottaa sata ideaa ja että kaikki ideat kirjataan tässä vaiheessa ylös eikä niitä saa arvostella.
- Ylös kirjaamisen voi myös aloittaa esim. 20, 40 tai 60 idean jälkeen jos tavoitteena on todella saada vain uusia, luovia ideoita muistiin. Tämä on hyvä kertoa alussa, jos näin toimitaan.
- Ideointia jatketaan, kunnes 100 ideaa on täynnä. Muuten homma toimii kuten edellisessä menetelmässä.

Joo! Ja...

Hyvä ideoinnin alkulämmittelyyn, toimii irrotteluna ja vapauttaa ajatukset lentämään.

- Kerrotaan/kirjoitetaan näkyville kysymys/aihe, johon tuotetaan ratkaisuideoita
- Joku aloittaa sanomalla ääneen yhden idean, ja seuraava jatkaa aina sanomalla (mahdollisimman innostuneesti!) JOO! Ja sitten... ja lisää aina ideaan jotain uutta.
- Voidaan edetä järjestyksessä vuorotellen, mutta toimii myös vapaassa järjestyksessä
- Ideana on, että kun Joo, ja... -kehittelyä on jatkettu jonkin aikaa, alkaa syntyä yhä mielikuvituksellisempia ideoita.
- Joo, ja -menetelmän voi esimerkiksi toistaa muutamasta eri aiheesta, siten että kun ideat ovat jonkin aikaa olleet melko lennokkaita, vaihdetaan uuteen aiheeseen ja aloitetaan alusta. Esimerkiksi ideoidaan näin retken eri osa-alueita.
- Vetäjä voi toimia kirjurina, tai sitten lopuksi käytetään hetki siihen että kirjoitetaan ylös parhaat palat, joita syntyi

Menetelmiä, jotka auttavat siihen, että jokaisen ideat tulevat kuulluiksi:

Tuplatiimi

Menetelmä, jossa saadaan kaikkien mielipiteet esiin ja löydetään koko ryhmää miellyttävä ratkaisu. Ei tuota kovin paljoa eikä välttämättä niin luovia ideoita.

- Anna kaikille oma paperi ja ohjaa ryhmä vähän erilleen toisistaan. Pyydä kaikkia kirjoittamaan annettuun aiheeseen/kysymykseen 3-5 omaa ideaa.
- Muodostetaan pareja. Parit esittelevät ideansa toisilleen ja valitsevat tai jatkokehittävät yhdessä niistä kolme suosikkiaan, jotka kirjaavat ylös.
- Muodostetaan 4 hengen ryhmiä → toistetaan sama
- 4 hengen ryhmät esittelevät kolme valitsemaansa ideaa koko ryhmälle. Kirjoitetaan kaikki ideat johonkin näkyville.
- Tämän jälkeen ideoista voidaan äänestää koko ryhmän suosikit esimerkiksi niin, että jokainen 4 hengen ryhmä saa antaa yhteensä kolme plussaa, joista enintään yhden saa antaa omalle idealle.

Kiertävä ajatus

- Yhtä monta paperia kuin on osallistujia, ja kirjoitetaan jokaiseen paperiin jokin eri kysymys, johon etsitään ideoita (esimerkiksi retken suunnittelussa eri osa-alueisiin liittyvät ideat: ohjelma, ruoka, kohde...)

- Istutaan piirissä, jokainen osallistuja saa yhden paperin, ja kirjoittaa siihen esim. 3-5 ideaa
- Annetaan paperit eteenpäin piirissä, ja tehtävänä on kirjoittaa 3-5 ideaa lisää; toistetaan, kunnes paperit ovat kiertäneet kaikilla.
- Variaatio: Paperit ovat seinillä/eri puolilla tilaa vähän matkan päässä toisistaan, ja ihmiset kiertävät paperilta toiselle. Näin saa ehkä eri tavalla ideointirauhan ja kävely paperilta toiselle auttaa nollaamaan ajatukset.

Ideoiden valinta ja toimenpiteiden suunnittelu

Ideoiden valintavaiheessa eli pitäisi enää antaa ryhmän lähteä sivupoluille keksimään uusia ideoita. Tavoitteena on valita jokin äsken tuotetuista ideoista ja sitten suunnitella sen toteutusta.

Kun ryhmä on tuottanut paljon ideoita, paras ja toteutuskelpoisin voidaan valita esim:

- Äänestämällä (esim. Kaikki kirjoittavat suosikin lapulle, kaikki saavat merkitä kolmeen vaihtoehtoon yhden plussan...=)
- Keskustelemalla: ryhmäläiset voivat esittää perusteluita omien suosikki-ideoidensa valinalle ja koitetaan löytää yhteisymmärrys
- Miettimällä risuja ja ruusuja muutamaa eri vaihtoehtoon
- Listaamalla muutamasta eri vaihtoehdosta ensimmäisiä ajatuksia, mitä niiden käytännön toteutus vaatii. Ollaanko valmiita myös idean vaatimiin käytännön toimenpiteisiin?

Toimenpiteiden suunnittelussa voit ryhmän taitotasosta riippuen antaa enemmän tai vähemmän vapaat kädet.

Jos annat ryhmän miettiä käytännön toteutusta keskenään, avuksi voit tehdä vaikka tarkistuslistan, jonka kanssa käytä lopuksi ryhmän kanssa suunnitelman läpi: esimerkiksi retken suunnittelun tarkistuslista, jossa tsekataan, onko mietitty mistä saadaan tarvikkeet, kuka hankkii ruoat, milloin asiat tehdään jne.